

Nuorten osallisuuden edistäminen - työkalupakki

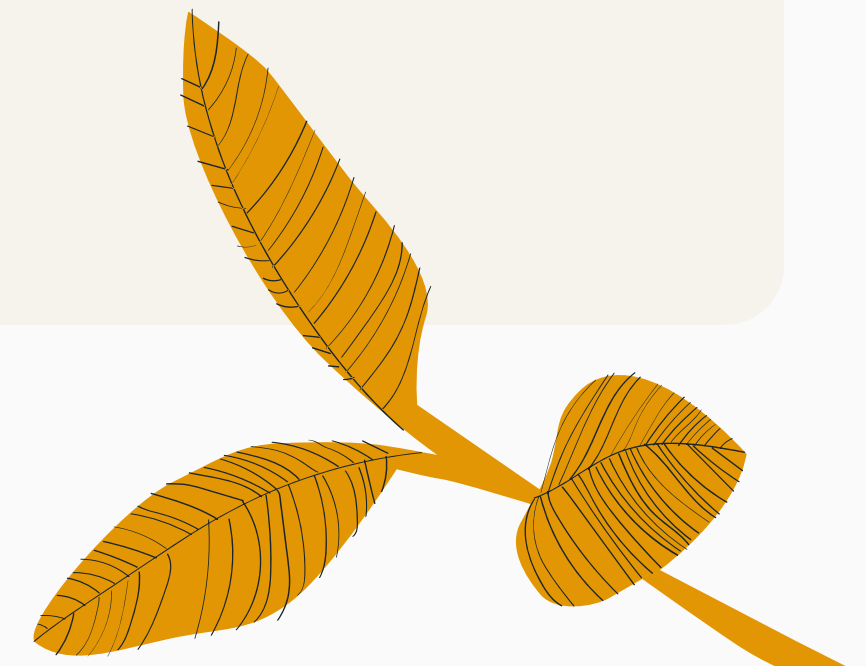

osallisuuden
osaamiskeskus

Tästä työkalupakista löydät konkreettisia keinoja ja vinkkejä, miten nuoret otetaan mukaan osallistumaan mahdollisimman helposti.

Työkalupakin sisältö:

1. Mitä nuorilta kannattaa kysyä ja mihin nuorten osallistuminen vaikuttaa?
2. Miten nuoria tavoitetaan?
3. Millä käytännön menetelmillä nuorten näkemyksiä kerätään?
4. Miten tehdä sisällöstä nuoriystävällistä ja kiinnostavaa?
5. Kerro tuloksista, arvioi ja opi

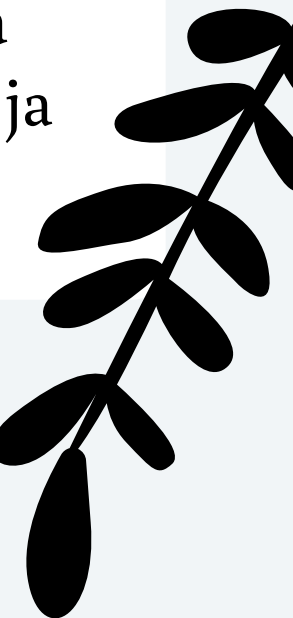
1. Mitä nuorilta kannattaa kysyä ja mihin nuorten osallistuminen vaikuttaa?

Millaiseen tarpeeseen haluat nuorten ideoita?

- Pohdi, osallistuvatko nuoret projektissa johonkin tiettyyn osaan tai vaiheeseen. Halutaanko heidän ajatuksiaan kuulla tiettyyn näkökulmaan liittyen vai koko projektiin?
- Mieti, mihin nuorilla voisi olla sanottavaa. Voit myös kysyä joltakin tutulta nuorelta, mikä häntä kiinnostaisi.
- Halutaanko nuorilta kuulla samat asiat kuin aikuisilta? Onko jokin kysymys tai näkökulma nuorten osalta vähemmän merkittävä? Miten käsiteltävä aihe liittyy nuorten elämään ja tulevaisuuteen?
- Sanoita näitä auki myös nuorille. Mitä tarkemmin ja yksityiskohtaisemmin tarve on sanoitettu, sitä todennäköisemmin nuorilta saa mielipiteitä.

Keneltä haluat kysyä?

- Nuoret ovat moninainen joukko ihmisiä siinä missä aikuisetkin.
- Voit pohtia esimerkiksi ikäluokkaa, alueellisuutta ja harrastuneisuutta.
- Yritä saada myös vähemmän aktiivisia ja muita heikommassa asemassa olevia nuoria osallistumaan. Heitä voi tavoittaa koulujen ja järjestöjen kautta.

1. Mitä nuorilta kannattaa kysyä ja mihin nuorten osallistuminen vaikuttaa?

Mitä nuorten osallistaminen vaatii itseltäsi?

- Pohdi, mikä on mahdollista. Kuinka paljon työaikaa, rahaa ja muita resursseja on käytettävissä? Voitko jakaa työmäärää esimerkiksi yhteistyökumppanin kanssa?
- Nivoutuuko nuorten osallistuminen osaksi muuta toimintaa? Miten? Todennäköisesti nuori ei halua osallistua samalla tavalla kuin aikuinen.
- Millaisia rajoja tai esteitä nuorten osallisuudelle on?
- Alaikäisten kanssa toimiessasi huomioi myös eettiset näkökulmat. Katso esimerkki [lapsiystävällinen kunta -mallista](#)

1. Mitä nuorilta kannattaa kysyä ja mihin nuorten osallistuminen vaikuttaa?

Mihin nuorten osallistumisella on vaikutusta?

- Pohdi, onko nuorten kuuleminen pelkkä velvollisuus vai onko sillä todellista merkitystä. Uskotko, että nuorilla on työhösi tärkeää annettavaa?
- Kerro nuorille selvästi, mihin asioihin he pystyvät käytännössä vaikuttamaan ja mihin eivät. "Näkemykset huomioidaan suunnitelman valmistelussa"-lause ei hallinnollisena jargonina motivoi. Konkretisoi esimerkein.
- Pidä kiinni siitä, mitä sanot nuorille ja kerro heille tuloksista mahdollisimman pian.
- Vältä näennäisosallistumista, jossa nuorille jää se käsitys, että he voivat vaikuttaa, mutta mielipiteillä ei olekaan lopputuloksen kannalta merkitystä. Näennäisosallistumista ei kuitenkaan ole pieniin asioihin vaikuttaminen.
- Esimerkki: Nuoret saavat vaikuttaa puiston penkkien väriin. Värillä voi olla yllättävänkin paljon vaikutusta viihtyisyyteen, jos nuoret viettävät puistossa paljon aikaa.

“Osallistumiseen pitäisi olla tosi matala kynnyks ja sillä pitäisi olla linkki omaan elämään, jolloin se kiinnostaa.”

Kokeile tätä:

Eläydy itse nuoren asemaan. Mieti itseäsi nuorena tai pohdi tutun nuoren näkökulmasta. Mihin haluaisin vaikuttaa? Mikä näkökulma voisi kiinnostaa? Miten asia liittyy omaan elämään?

2. Miten nuoria tavoitetaan?

Kokeile tätä:

Pyydä nuorisotaloja ja nuorisovaltuustoa julkaisemaan asiiasi omilla some-tileillään, joita nuoret valmiiksi seuraavat.

Nuoria tavoitetaan yhteistyöllä

Kaikkea ei tarvitse tehdä itse. Mene sinne, missä nuoret jo ovat.

Voisivatko nuorten kanssa työskentelevät ammattilaiset olla osa pysyvää yhteistyöverkostoanne?

Nuorisojärjestöt ja seurakunnat

- Järjestöjen tarjoamat palvelut, esimerkiksi vertaisryhmät ja kohtaamispaikat
- Myös nuorilla, joilla on erityisiä tarpeita on sanottavaa. Sosiaali- ja terveysalan järjestöt auttavat mielellään tapaamisten järjestämisessä.

Nuorisopalvelut

- Esimerkiksi nuorisotalot, työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö
- Nuorisopalveluiden verkkotoiminta, esimerkiksi Discord

Nuorisovaltuustot

Peruskoulut, ammattikoulut ja lukiot

- Muista myös erityisluokat ja yhteisöllinen oppilashuolto sekä oppilaskunnat ja heidän verkostonsa.
- Yhtymäpintaa voi löytyä eri oppiaineista, kuten äidinkielestä, yhteiskuntaopista, maantiedosta, kuvaamataidosta tai historiasta.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut

- Voit olla yhteydessä esimerkiksi ylioppilaskuntaan, opiskelijajärjestöihin tai henkilökuntaan.

Nuorten harrastustoiminta, vapaa-ajan hengailu ja kokoontumispaikat

- Puistot, kirjastot, kauppakeskukset, kulttuurikeskukset, elokuvateatterit sekä erilaiset tapahtumat

Sosiaalinen media

- Nuorten suosimat somekanavat, esimerkiksi TikTok, Snapchat ja Instagram

2. Miten nuoria tavoitetaan?

Vinkkejä nuorten tavoittamiseen

"Mene sinne, missä nuoret jo ovat. Se on kiinnostavampi paikka kuin kunnan palaverihuone."

Kokeile tätä:

Keskustele koulun opiskelijakuntatoiminnan ohjaajan kanssa, miten nuoret voisivat itse järjestää vuorovaikutteisen tilaisuuden, kyselyn tai muun mielipiteiden keräämisen omassa kouluyhteisössään. Tällainen toiminta on osa peruskoulun opetussuunnitelmaa, joten kumppani voi hyvin löytyä tätä kautta.

Huomioi nuorten aikataulut

- Nuoret ovat päivällä koulussa. Järjestä tapaaminen kouluajalle tai osaksi muuta nuorten toimintaa. Illalla erikseen tilaisuuteen lähteminen ei välttämättä innosta.
- Myös nuorilla on kiire, kuten muillakin. Esimerkiksi lukiolaisella voi olla illat täynnä harrastuksia ja ohjelmaa. Arvosta nuorten aikaa.
- Ole joustava. Kaikki nuoret eivät täytä kalentereita kuukausia etukäteen. Heidät voi kutsua mukaan esimerkiksi viikon tai pari etukäteen.

Fyysinen kohtaaminen jättää jäljen.

- Nuorille kuunteleva kohtaaminen jättää tunteen, että heistä välitetään.
- Myös aikuisen ymmärrys lisääntyy kasvokkaisessa kohtaamisessa.

Pysyvä vetäjä voi auttaa luottamuksellisen ja turvallisen ilmapiirin luomisessa.

- Nuoret luottavat ohjaajiinsa ja ohjaajat tuntevat nuoret. Suunnittele tapaaminen ohjaajien kanssa yhdessä.
- Opettajilla ja nuorisotyöntekijöillä ei todennäköisesti ole osaamista ja ymmärrystä aiheesta, johon nuorten halutaan osallistuvan. Alkuun pääseminen vaatii asioiden konkreettista avaamista myös heille.

2. Miten nuoria tavoitetaan?

Nuorten motivointi

Arvostatko nuoria niin paljon, että kohtaamiseen laitetaan myös rahaa? Jos rahaa ei ole käytettävissä, voitko osoittaa arvostusta jollakin muulla konkreettisella tavalla?

Osoita kiinnostusta nuoria ja nuorille järjestettävää toimintaan kohtaan.

- Kun nuorten ohjaajan saa innostumaan, into tarttuu.
- Vieraile nuorisovaltuuston kokouksessa ja innosta heidät asiasta.
- Paikan päälle nuorten pariin meneminen lisää kiinnostusta ja konkretiaa.

Suunnittele osallistumiseen jokin pörkkana

- Tarjoa osallistujille leffaliput, lahjakortti R-kioskille tai järjestä pizzatarjoilu työpajan kylkeen.

Osallistumisen kynnystä madaltavat myös:

- Anonymiteetti
- Ei ilmoittautumista
- Helposti löydettävä tieto
- Ei sidottu aikaan tai paikkaan
- Sähköiset osallistumismahdollisuudet
- Turvallinen ympäristö
- Innostava menetelmä
- Läpinäkyvä prosessi
- Kisat ja palkinnot
- Pelillistäminen

3. Millä käytännön menetelmillä nuorten näkemyksiä kerätään?

Kokeile tätä:
Pyydä tuttua nuorta testaamaan kyselysi. Miltä vastaaminen tuntui?

Menetelmiä digitaaliseen osallistumiseen

Erilaiset kyselyt

- Kyselyalustana voi käyttää sosiaalista mediaa suoraan, esimerkiksi Instagram-storyja.
- Mentimeter on visuaalinen ja helppo kyselytyökalu lyhyille kyselyille, jossa vastaukset tulevat esitettävään muotoon. Mahdollistaa esimerkiksi sanapilvet ja janakysymykset.
- Erilaiset kyselytyökalut, esimerkiksi Webropol.
- Kuvakyselyt, joissa vastausvaihtoehdot on visualisoitu.
- Äänestykset, esimerkiksi nostamalla käsi virtuaalitalaisuudessa tai äänestystyökalulla toteutettuna.
- Mahdollisuus vastata kyselyyn videon tai äänityksen kautta. Voi hyödyntää myös puheesta tekstiksi -sovelluksia.
- Tekoälyn hyödyntäminen esimerkiksi kirjoitetun tekstin muokkauksessa tai kuvallisten vastauksen tuottamisessa.

Työskentely havainnekuvan tai kartan pohjalta

- Tekstin, kuvien tai lappujen lisääminen pohjan päälle digitaalisella alustalla.
- Sähköisiä valkotaulualustoja ovat esimerkiksi Flinga, Jamboard, Padlet, Miro ja Mural.

Digiraati eli ohjattu verkkokeskustelu tietystä aiheesta.

Kannattaa miettiä, olisiko kyselyyn mahdollista vastata muuten kuin kirjoittamalla. Moni nuori kokee vaikeaksi ilmaista omia ajatuksiaan täsmällisesti kirjallisessa muodossa. Kannattaa kuitenkin huomioda, että äänitteet ja videot eivät ole yhtä helposti anonymisoitavissa kuin tekstivastaukset.

3. Millä käytännön menetelmillä nuorten näkemyksiä kerätään?

Menetelmiä fyysisessä tilassa tapahtuvaan osallistumiseen

Keskustelutilaisuudet, työpajat

- Pohdi, voiko aikuisten tilaisuudesta tehdä myös nuoriystävällisen vai järjestetäänkö nuorille oma tilaisuus esimerkiksi osana koulupäivää.
- Kuka tilaisuutta ohjaa?
- Esimerkki nuorten työpajasta liikuntapalveluiden kehittämiseksi (s. 32)
- Esimerkki toteutuksesta: “Nuoret suunnittelijoina” eli aikuisten saappaisiin astuminen ja ammattiin eläytyminen.
- Hyödynnä erilaisia menetelmiä, kuten World cafe, Open space tai muita, joihin olet mahdollisesti itsekin osallistunut.

Nuorille suunnatut havainnointi- tai muut kävelyt

- Kannattaa toteuttaa osana nuorten olemassa olevaa toimintaa, esimerkiksi harrasteryhmän kokoontumista tai nuorten iltaa. Jos teet avoimen kutsun, jossa aika ja paikka, ei osallistujia todennäköisesti tule montaa.

Osallistumismahdollisuus koululle, ostarille tai muuhun nuorten suosimaan paikkaan

- Laatikko kyselylle, aloitteille tai palautteille.
- Pikakysely koulun aamunavaukseen.
- Huom! Todennäköisesti vastauksia tulee enemmän, jos osallistuminen tapahtuu ohjatusti.

Haastattelut tai ryhmäkeskustelut

- Esimerkiksi dialogi Erätauko-menetelmällä.

Esimerkki: Kokemustietoa kartalle (s. 18) ja Lahden kaupuginkirjaston hanke

Kokeile tätä:

Kysy nuorilta itseltään, miten he haluaisivat osallistua.

3. Millä käytännön menetelmillä nuorten näkemyksiä kerätään?

Muita menetelmiä

Luova osallistuminen esimerkiksi taidekilpailu, kirjoitus, kuvitus, valokuva, piirtäminen, kuvakollaasi tai tarinan kirjoittaminen

- Nuorten ohjaajilla ja opettajilla voi olla ideoita toteutukseen.
- Mieti etukäteen, miten tieto taltioidaan, puretaan ja jäsennellään.
- Aikuisten ei pidä vetää tulkinnoista omia johtopäätöksiä. Pyydä nuoria mukaan tulkitsemaan luovia tuotoksia.

Pelilliset menetelmät

- Esimerkiksi seppo.io-peliympäristöä hyödyntäen voi järjestää rastiratoja ulkona tai pelin yhteen tilaan kokoontuen. Monilla kouluilla on lisenssejä alustalle.
- Esimerkki: Metropolian kirjastoon tutustuminen pelaamalla
- Esimerkki: Urppaby-peli vapaasti hyödynnettävissä Seppo-peliympäristössä (s. 28)
- Esimerkki: Vantaan ratikan peli lapsille ja nuorille
- Esimerkki: Minecraft kaupunkisuunnittelun välineenä

Lisää toimintamalleja Nuoret ja osallisuus -sivustolla

Muista! Osallisuusprosessi voi rakentua myös eri menetelmiä yhdistellen. Esimerkiksi kyselyn voi toteuttaa laajemmalle joukolle ja sen pohjalta voi järjestää fokusoituneempia työpajoja.

Ei ole yhdenlaista oikeaa tapaa kuunnella nuoria. Yhteistyökumppaneiden kanssa kannattaa pohtia eri mahdollisuuksia. Teettekö taidetta, istutte kahville vai järjestättekö ideointityöpajan?

Kokeile tätä:

Ota työskentelyyn mukaan **janatehtävä**, jossa osallistujat sijoittuvat tilaan mielipiteensä mukaan. Yhteen päähän huonetta menevät ne, jotka ovat samaa mieltä väittämän kanssa ja toiseen päähän ne, jotka ovat eri mieltä. Sijoittua voi myös ääripäiden välille. Useampi väittämä tuo liikettä osallistujiin.

Kokeile tätä:

Ryhmähenkeä luo myös **alkulämmittely**, jossa ryhmille jaetaan hammastikkuja ja sinitarraa. Mikä ryhmä rakentaa korkeimman tornin neljässä minuutissa?

3. Millä käytännön menetelmillä nuorten näkemyksiä kerätään?

Huomioi kasvokkaisessa kohtaamisessa

Yhteiset pelisäännöt luovat turvaa tilanteeseen.

- Turvallisuuden kokemukseen tilanteessa vaikuttavat esimerkiksi istumapaikkojen sijoittelu, tarjoilut, kuulemisen ajankohta, osallistujien määrä ja vapaaehtoisuus, muut läsnä olevat aikuiset, asennoituminen ja vuorovaikutuksen tapa.

Ota kontaktia rohkeasti. Huomaa nuori, ota vastaan, kerro mitä odotetaan.

- Keskusteluissa nuorten kanssa voi nousta esiin aiheita, joita aikuinen ei ole tullut ajatelleeksi ja molemmat osapuolet voivat saada uusia oivalluksia. Ole valmis syventämään myös omaa ymmärrystäsi.
- Älä oletta saavasi nuorilta samoja vastauksia kuin aikuisilta. Arvosta myös jäsentymättömiä tai vähäiseen kokemukseen pohjautuvia mielipiteitä.

Jos haluat, että nuori on avoin oma itsensä, ole itse avoin oma itsesi. Molempia saattaa jännittää ja omasta jännityksestä kertominen saattaa purkaa toisten jännitystä.

- Nettikyselyitä voi ottaa myös osaksi kasvokkaisia kohtaamisia. Jos ääneen puhuminen jännittää, voi vastausten kirjoittaminen tuntua helpommalta.
- Osa lähtee heti mukaan, osa ei. Toiminnallisista menetelmistä on apua.

Puhutaan tavalla ja sanoilla, jotka kaikki ymmärtävät.

- Mitä yksityiskohtaisempia kysymyksiä esität, sen varmemmin saat nuorilta vastauksia.
- Anna kaikille puheenvuoro.

Pohdi myös etukäteen, miten nuorten näkemykset taltioidaan tai kirjataan. Osan menetelmistä osalta purku on työlästä

Muista tutustuminen ja energisoiva alkulämmittely.

4. Miten tehdä sisällöstä nuoriystävällistä ja kiinnostavaa?

Huomioi sisältöä rakentaessasi:

- Lyhyt ja selkeä on hyvä. Esimerkiksi kyselyyn jaksaa vastata, jos se on tiivis.
- Selkeät ja rajatut aiheet: Täsmälliseen asiaan näkemysten kerääminen on tuotteliaampaa kuin lavea kuuleminen.
- Käytännönläheisyys: Asia kiinnostaa, kun se liittyy omaan elämään.
- Konkreettisuus: Esimerkit auttavat asian hahmottamisessa. Selkeä kieli ja ymmärrettävät kysymykset
- Visuaalisuus: Sisältöä voi ilmaista tekstin lisäksi kuvin sekä erilaisin esityksin ja visualisoinnein. Kyselyn vastausvaihtoehdot voivat olla esimerkiksi hymynaamoja.
- Saavutettavuus

Kokeile tätä: Jargonhälytin

Jargonhälytintä varten tarvitset äänilähteen, jonka annat nuorelle. Tilaisuuden alussa kerrotaan, että käytössä on jargonhälytin. Mikäli puhetta on vaikea ymmärtää tai käytetään sanoja, jotka ovat monimutkaisia, nuori voi soittaa jargonhälytintä. Silloin puhujan pitää selittää asia selkeämmin.

(Lähde: Opinkirjo.fi Mistä nuoria löytyy)

5. Kerro tuloksista, arvioi ja opi

Arvioi ja opi osallisuusprosessista

Mikä toimi? Mikä ei toiminut? Mitä seuraavalla kerralla kannattaa huomioida? Kirjoita havainnot muistiin.

Kerää palautetta nuorilta:

- Millaista oli osallistua ja mitä pitäisi tehdä, jotta osallistuisi seuraavallakin kerralla.
- Toteutustapoja on monia, esimerkiksi yhteinen loppukeskustelu, palautelomake, peukkupalaute tai pop up –ikkuna kyselyn loppuun. Muista jättää tilaa myös avovastauksille.
- Nuorten kanssa työskentely on oppimisprosessi. Varaudu siihen, että suunnitelma muuttuu sitä mukaa, kun opit lisää.

Kokeile näitä:

Tikkataulu-palaute

Piirrä fläppitaululle tai tulosta tikkataulun kuva. Taululle voi piirtää tai laittaa tarroilla tai post-it-lapuilla palautteensa sopivaan kohtaan kehälle.

Tikkataulua voi myös jakaa eri sektoreihin, jolloin palautetta voi kysyä useammasta asiasta.

Viisi sormeä –palaute

Pyydä osallistujia piirtämään paperille oman käden ääri viivat ja kirjoittamaan sormien sisään palaute.

Sormet voivat olla esimerkiksi:

- Peukku: Loistava juttu, peukutan!
- Etusormi: Kiinnitä huomiota tähän
- Keskisormi: Ootteko tosissanne?/ Tämä ei mennyt hyvin.
- Nimetön: Tämä kosketti minua paljon
- Pikkusormi: Lisäksi pikku huomio

Tuo esille osallistumisen vaikutukset

Kerro nuorille tuloksista hyvin pian osallistumisen jälkeen. Mihin osallistumisella oli käytännössä vaikutusta?

On hyvä ilmoittaa nuorille etukäteen, miten ja missä projektin tuloksista tullaan kertomaan. Käytetäänkö samoja kanavia kuin osallistumismahdollisuudesta viestittäessä?

Viesti myös mahdollisille yhteistyötahoille ja jaa kokemuksia oman organisaatiosi verkostoissa ja viestintäkanavissa.

Työkalupakki on laadittu osana toimialakoulutuksia, joita Kehittämiskeskus Opinkirjo on järjestänyt kuntien viranhaltijoille 2022-2024. Koulutukset ovat osa Osallisuuden osaamiskeskuksen toimintaa ja ne järjestettiin yhteistyössä osaamiskeskuksen osatoteuttajien kanssa.

Työkalupakki on päivitetty 17.11.2023.

Haluatko kommentoida tai saada lisätietoja?

Yhteystiedot

Erityisasiantuntija Tiina Karhuvirta
etunimi.sukunimi@opinkirjo.fi
+358 50 515 0017

